

KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja

Intézeti beszámoló 2021

Intézetünk a 2021-es naptári év munkaprogramjában a kulturális antropológiai, szociológiai és társadalomtörténeti alapkutatások, illetve a térségfejlesztési célú vidékkutatások végzése mellett továbbra is nagy hangsúlyt helyezett olyan programokra és kezdeményezésekre, amelyek a térségben dolgozó fiatal kutatók támogatására, a térségi léptékű tudományszervezési és tudománypolitikai szerepvállalásra és az Intézet szakmai termékeinek angol nyelven való megjelenítésére irányultak.

Annak ellenére, hogy a járványhelyezethez alkalmazkodva több szakmai programunkat újra kellett terveznünk – különösképpen a konferenciákat és a személyes találkozást igénylő szakmai fórumainkat –, az intézet szakmai tevékenységének legfontosabb moduljait az alábbi, tervezett tevékenységek körök szerinti csoportosításban sikerült megvalósítani:

I. VIDÉKKUTATÁSOK

- (1.) Domus szülőföldi csoportos kutatási program került megvalósításra, amelynek intézetünk biztosított szakmai, logisztikai háttérrel. A „Tanítók –új szerepben?” csoportos DOMUS kutatási program a rurális társadalom és a rurális iskolák kapcsolatát elemezte. Kutatócsoport összetétele: kutatásvezető: Biró A. Zoltán, munkatársak: Sárosi-Blága Ágnes, Szász Mária Magdolna, Kovács Ottília-Enikő, Kovács Judit.
- (2.) A Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvánnyal való együttműködés keretében a székelyföldi agrárinnovációs folyamat vizsgálatát és szakmai tematizációját célzó kutatási és publikációs programsorozat keretében elindítottuk a 9. kutatási modult. A soron következő szakmai program célja az, hogy (1.) vidéki kontextusban megvizsgálja az adatgyűjtésnek, adatkezelésnek és adathasznosításnak az agrárjellegű tevékenységekhez közvetlenül vagy közvetett módon kapcsolható intézményi-társadalmi kontextusát, szakmai és informális gyakorlatát, (2.) bemutassa az ezzel tevékenységgel kapcsolatos európai szakpolitikai fejlesztési kereteket és jó

gyakorlatokat, (3.) javaslatokat dolgozzon ki a vidéki térségek szakmai, intézményi, gazdasági szereplői, valamint a falugazdász hálózatok szakemberei számára az adatalapú és digitális agrárinnovációs gyakorlatok vidéki térségben való szélesebb körű meghonosítása tárgyában.

- (3.) Intézetünk a Nagyküküllő Közbirtokossági Szövetséggel kötött szakmai együttműködés keretében komplex tényfeltáró és elemző programok tervezésével foglalkozott a székelyföldi erdőgazdálkodás és erdőkultúra témakörében, amelyek indítására a soron következő évben kerül sor.
- (4.) Folytattuk a komplex tényfeltáró és elemző programunkat a LEADER akciócsoportok térségfejlesztési szerepével kapcsolatban a Csíki-medencében működő akciócsoport példáján. Eddigi eredmények: fejlesztési programtervek elemzése, interjú adatfelvétel, tematikus tanulmányok készítése. A Program eredményeiről készülő szakmai kiadvány szerkesztése a Csík LEADER Egyesülettel együttműködésben.
- (5.) Az Intézet munkatársai a 2021-es évben is meghatározó szerepet vállaltak „A média hatása a gyermekekre és fiatalokra” című térségi programban (terepmunka, publikációk készítése).

II. ALAPKUTATÁSOK (A térség aktuális társadalmi folyamatainak elemzése kulturális antropológiai, szociológiai, társadalomtörténeti módszerekkel).

- (1.) Az Intézet 3-4 évre tervezett, többszintű és komplex mélyinterjú adatfelvétel sorozatot indított „Vidéki térség – vidéki elíttek” témacímmel a térségi elíttek térségfejlesztő, társadalomépítő szerepének elemzése céljából. Fontosabb témakörök és kutatási modulok:
 - Térségi társadalomtörténeti előzmények és szerepmodellek elemzése
 - Térségi fejlesztéspolitikában közvetlenül érintett és hivatali pozíciót betöltő elitcsoport kutatása (a rendelkezésre álló interjúanyagok feldolgozása, új felvételsorozat készítése)
 - Rurális iskolákat vezető elitcsoport kutatása (kérdőíves adatfelvételek, interjúsorozat).
- (2.) Szakmai elemzés és önálló tematikus publikáció formájában dolgoztuk fel az Intézet keretében végzett, a szimbolikus térhasználat, az identitás-szerkezetek kutatására irányuló szakmai anyagokat.
- (3.) Az Intézet az elmúlt évben is folytatta azt a kutatási programtípust, amely az Intézet és a PhD képzésben részt vevő, térségben dolgozó kutatók szakmai együttműködése, a „szakmai inkubáció” tartós modelljének kialakítását célozza meg: középtávú kutatási keretprogramok (koncipiálás, szakirodalmi alapozás, a programhoz kapcsolt módszertani eljárások kialakítása, terepmunka modulok előkészítése), amelyek lehetővé teszik az adott témakör kutatását egyedi program formájában változó helyszíneken, változó időpontokban, változó léptékekben. Az elmúlt évben indított egyéni programok:

- Munkamigrációval kapcsolatos opciók feltételrendszerének és működésének vizsgálata városi és rurális környezetben, középiskolás populáción.
- A rurális térségben működő iskolák helyzete: társadalmi kontextus vizsgálata, szervezeti és funkcionális beágyazódás, az intézményi újrapozicionálás feltételrendszere.
- Innovatív szakmai kompetenciák megjelenése, térnyerése, társadalmi beágyazódási modelljei a székelői térségben.

III. FIATAL KUTATÓK SZAKMAI TÁMOGATÁSA

- (1.) Térségi vidékkutatási klaszter szervezését kezdeményeztük az Intézet szakmai-logisztikai támogatásával. A klaszter három cél érdekében szerveződött. Támogatni, ösztönözni kívánja a fiatal kutatók munkáját és a térségi kutatásokat. Kezdeményezi és szakmailag támogatja az együttműködésen alapuló csoportos kutatásokat és publikációk készítését. Lépéseket tesz a térséggel kapcsolatos szakmai ismereteink idegen nyelvű megjelenítésére. A Klaszter keretében ezidáig 3 tematikus, csoportos publikációs anyagra alakítottunk ki megállapodást szakmai folyóiratokkal (Észak-Magyarországi Stratégia Füzetek, Iskolakultúra, Korunk), elindítottuk több szakmai anyag fordítását, illetve publikálását, és a szakmai anyagok rendszeres megjelenítési folyamatát (Research Gate és más felületek).
- (2.) Továbbra is szerepet vállaltunk a Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Doktori Programjának keretében alakult székelői hallgatói csoport további bővítését célzó toborzó és szakmai előkészítő munkában. Részt veszünk a képzésben, a PhD hallgatók szakmai feladatainak konzultációjában, valamint rendszeres szervezési és szakmai támogatást nyújtunk a Program hallgatóinak annak érdekében, hogy publikációkészítés, kutatási programokban való részvétel és konferencia részvétel révén a kreditteljesítési kötelezettségeiket teljesíthessék. A csoport több hallgatója az Intézetben rendszeres szakmai munkát végzett.
- (3.) Intézetünk munkacsoportja végzi a csíkszeredai PAHRU által kiadott PRO SCIENTIA RURALIS című folyóirat szerkesztését, amely a vidékkutatás terén vállal hiánypótló szakmai szerepet, és amely kiemelt céljának tekinti a fiatal szerzők anyagainak publikálását. 2021-ben készült el a folyóirat három újabb lapszáma, amelyben az intézeti munkáink mellett egyetemi hallgatók és doktoranduszok publikációi jelentek meg: <http://psr.pahru.ro/index.php?lang=hu>
- (4.) Mentor programok, esettanulmány versenyek szervezése formájában 2021-ben is közreműködtünk azokban a térségi programokban, amelyek az egyetemi hallgatók szakmai tevékenységének ösztönzésére irányultak.

- (5.) Intézetünk 2021-ben is szerepet vállalt a térségben BA, MA szakokon tanuló hallgatók diplomamunkáinak megtervezésében, a kutatások koordinációjában, TDK dolgozatok készítésében.
- (6.) Kiadványaink tervezésébe és összeállításába, a kutatási és fejlesztéspolitikai tárgyú konferenciákba és műhelymunkákba ebben az évben is bevontuk a térségben dolgozó fiatal szakembereket. Az Intézet által, vagy társintézményekkel közösen gondozott kiadványokban ebben az évben térségi fiatal szerzőktől több mint harminc publikáció jelent meg.

IV. PUBLIKÁCIÓS TEVÉKENYSÉG

- A Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvánnyal való együttműködés keretében a székelyföldi agrárinnovációs folyamat vizsgálatát és szakmai tematizációját célzó kutatási és publikációs programsorozat keretében elkészült a 8. kiadvány: ***Szaktanácsadás – agrárium – innováció. Tudástranszfer, tudáskontextus a székelyföldi térségben.*** (Szerk. Biró A. Z., Magyar F.), Státus Kiadó, Csíkszereda. A kötet anyagai az PAHRU honlapján olvashatók. http://www.pahru.ro/images/kiadvanyok/Agrar_kotet_7.pdf
- Megjelentek a **III. Ilyés Zoltán Emlékkonferencia** (Változás és változtatás. Kihívások és válaszok interdiszciplináris megközelítésben, Miskolc, 2020. november 20.) nyomán készített, publikálásra javasolt intézeti szakmai tanulmányok a Konferencia kötetében.
- Közreműködésünkkel új rovat indult a Pro Scientia Ruralis folyóiratban RURAL STUDIES cím alatt, amely a székelyföldi térség aktuális társadalmi folyamatairól közöl tanulmányokat. Biró A. Zoltán a vidékértelmezés térségi változásairól és a térségi társadalom jellemzőiről ([Szeklerland – What Kind of Countryside?](#)), Bodó Julianna a térségi szimbolikus térhasználat témaköréből ([National and Local Identity Building in the Public Space](#)), Sárosi-Blága Ágnes egy térségi informális/közösségi rövid ellátási lánc kialakulásáról és működéséről ([New Communities and Community Representations in Rural Areas](#)), Biró A. Zoltán és Szász Mária-Magdolna innovatív agrárszereplők információszerzési gyakorlatáról ([Innovative agricultural actors' information gathering and utilization practices in the Szeklerland area](#)) közölt tanulmányt. A tanulmányok a Rural Studies Cluster (<https://ruralstudiescluster.wordpress.com/>) keretében készülnek.
- Kiadásra került a „Nagyküllő Közbirtokossági Szövetséggel” kötött szakmai együttműködés keretében a tavalyi évben elvégzett komplex tényfeltáró és elemző program eredményeit összefoglaló kiadvány (**KÖZÖSSÉGI VAGYON – KÖZÖSSÉGI SZEREP Székelyföldi erdőgazdálkodás – szempontok, tények, lehetőségek**) Szerkesztette: Biró A. Zoltán, Tamás László, Státus Kiadó Csíkszereda, 2021, ISBN: 978-606-661-092-6). A közbirtokosságok mai működését elemző-bemutató, úttörőnek számító kötet az ebben a témakörben tervezett kiadványsorozat első darabja. A kiadvány szakmai tanulmányai intézetünk weboldalán is olvashatók ([TARTALOM, TANULMÁNYOK](#))

- Intézetünk munkáinak idegen nyelvű megjelenítése érdekében készített angol nyelvű tanulmányok:
 - A rurális elit roma népességhez való viszonyulása. (Biró A. Z., Sárosi-Blága Á. [Scripts in Rural Élites' Attitude as Narrative Barriers in the Hungarian–Roma Interethnic Relations in Szeklerland](#)).
 - Az agrárinnovációs kutatássorozat ismertetése. (Zoltán A. Biró, Ágnes Sárosi-Blága: Paradigm Shift or Individual Experiment? A Socio-analysis of Agricultural Innovation Processes in a Rural Region) <https://kamintezet.ro/2022/02/04/tematikus-osszeallitas-a-magyar-szociologiarol-a-pszihologia-sociala-uj-lapszamaban/>
- Intézetünk szakmai támogatásával jelent meg munkatársunk, Sárosi-Blága Ágnes kiadványa, amelynek címe *Vidéki társadalmi kérdések és kutatások* (**TARTALOM**). A Magyar Tudományos Akadémia Domus könyvkiadási pályázanak támogatásával megjelent kiadvány Intézetünk székelyföldi térségről szóló, vidékfejlesztési témájú kiadványainak gyűjteményét gazdagítja.

V. AZ INTÉZET TÁRSADALMI ÉS TUDOMÁNSZERVEZÉSI SZEREPVÁLLALÁSA

Az Intézet tudományos rendezvények szervezésével, szakkönyvek kiadásával, szakpolitikai anyagok készítésével, könyvtári szolgáltatással vállalt térségi társadalmi szerepet. Ennek fontosabb moduljai a következők voltak:

- (1.) Az Intézet szakmai munkájának rendszeres megjelenítése a honlapon és a Facebook profilon. Az Intézet honlapját folyamatosan bővítjük, ezzel is támogatva a kutatási anyagokhoz és publikációkhoz való szabad hozzáférést.
- (2.) Szakmai kapcsolatot alakítottunk ki nagyobb digitális adattárakkal (EPA, FSZEK, CEEOL és mások) az Intézeti on-line hozzáférhető anyagok átvétele céljából.
- (3.) Folytattuk az Intézet korábbi kutatási anyagai digitalizálását.
- (4.) 2021-ben a következő konferenciaszervező tevékenységeket végeztük:
 - 2021. április 16-án ONLINE FÓRUMOT szerveztünk (Zoom, Facebook élő közvetítéssel), amely **a székelyföldi térségben (de egyetemi kereteken kívül!) tevékenkedő fiatal/pályakezdő kutatók és PhD hallgatók által**

képviselt tudáspotenciál helyzetével foglalkozott. A résztvevők hozzászólásaiból szakmai anyagot publikáltunk a **Pro Scientia Ruralis** társadalomtudományi folyóiratban: <http://psr.pahru.ro/images/psr/2019III-IV/PRS-19-3-4 - 179-205.pdf>. A kutatás menetét és eredményeit ismertető tanulmány szintén a Pro Scientia Ruralis folyóirat egy korábbi lapszámában olvasható: <http://psr.pahru.ro/images/psr/2019I-II/PRS-19-1-2 - 103-148.pdf>

- 2021. május 6-án került sor Intézetünk fórunsorozatának második rendezvényére, on-line formában (Zoom, Facebook élő közvetítéssel), **azzal a célkitűzéssel, hogy a romák társadalmi integrációja témakörben ösztönözze, támogassa a helyzet minél pontosabb körülírását segítő szakmai értelmezést.** Mivel a szakmai értelmezés ilyen típusú társadalmi probléma esetén nem csupán a társadalomkutatók ügye, a Fórum szervezésében fontos szerepet kapott olyan intézmények és szereplők megszólítása, akiket direkt vagy indirekt módon érint ennek a problémakörnek a gyakorlati vonatkozása. A Fórumon előadó társadalomkutatók a következők voltak: Oláh Sándor, Bodó Julianna, Fosztó László, Toma Stefánia, Gergely Orsolya, Jakab Judit. Moderátor: Biró A. Zoltán. A FÓRUM második része szakmai vitára kínált lehetőséget. A fölkért hozzászólók közreműködésével szakmai összeállítást publikáltunk a **Pro Scientia Ruralis** folyóiratban: <http://psr.pahru.ro/images/psr/2021I/PSR-21-1-161-184.pdf>

(5.)Az Intézet könyvtára és szakmai kéziratára folyamatosan bővül és rendelkezésére áll azok számára, akik a térségben társadalomtudományi elemzéssel foglalkoznak.

(6.)Rendezvények, amelyeken intézetünk munkatársai részt vettek:

- Előadásokkal vettünk részt 2021. március 3-5. között a Sapientia EMTE Csíkszeredai Kara által szervezett konferencián (The 15th International Conference on Economics and Business. CHALLENGES IN THE CARPATHIAN BASIN. Global Challenges - Local Answers. Interdependencies or globalisation?), illetve 2021.március 26-án a Partiumi Keresztény Egyetem konferenciáján (A társadalomtudományok 30 éve a Partiumban).
- Bodó Julianna interjúi, kerekasztal részvételei a médiában (Hargita Népe, Erdély Tévé, Marosvásárhelyi Rádió).
- 2021. június 19-én Bodó Julianna és Sárosi-Blága Ágnes ONLINE előadása hangzott el a "The Place of Memory and the Memory of Place" című nemzetközi konferencián, Londonban. Az előadás címe **Hidden community remembrance. Forced or recommended collective forgetting?**
- 2021. június 12-én Bárdi Nándor kezdeményezésére emlékkonferencia zajlott a közlünk nemrég eltávozott barátunk, munkatársunk, D. Lőrincz József emlékére. Az emlékkonferencia keretében előadások, hozzászólások formájában emlékeztünk együttműködésünkre, az Intézet munkájának korábbi időszakaira.

- Előadásokkal vettünk részt 2021. október 29-30. között a Magyar Szociológiai Társaság éves vándorgyűlésén, amelynek témája A pandémia hatása a magyarországi társadalmassulási folyamatokra.https://szociologia.hu/uploads/MSZT_Vandorgyules2021_programterv_okt29_1.pdf

(7.)Kiadványkészítési és szerkesztői szerepvállalás: Biró A. Zoltán, Sárosi-Blága Ágnes és Székely Kinga Katalin 2019-től is szerkesztői a Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány Pro Scientia Ruralis című folyóiratának, amely nyomtatott és digitális formában egyaránt megjelenik. További szakmai feladatok: a szerkesztési hátrányok ledolgozása, a lap térségi, szakmai pozícionálása és adatbázisokba való bevitele. A folyóirat az alábbi linken érhető el.
<http://psr.pahru.ro/index.php?lang=hu>

Csíksszereda, 2022. február

dr. Biró A. Zoltán

intézetvezető, egyetemi tanár